

Tim Krabbé

Wij zijn  
maar wij zijn niet  
geschrift

*De schietpartij van Columbine*

# 1

Dit boek begon in april 2007. Een gestoorde student, Seung-Hui Cho, schoot toen op een universiteit in Amerika tweeëndertig mensen dood en pleegde daarna zelfmoord. In een videoboodschap noemde hij zich een martelaar en vergeleek hij zich met de twee daders van Columbine.

God ja, *Columbine* – hoe zat dat ook alweer? Was dat niet een kleine tien jaar geleden geweest, een schietpartij door leerlingen op een *high school* in een welgestelde voorstad van Denver, in Colorado? Daar had ik eens een dag rondgelopen, en wat ik me vooral herinnerde was de frisse, zuivere lucht (het is daar een mijl boven de zeespiegel) waarin zoiets zwarts niet paste. Die jongens hadden minder slachtoffers gemaakt dan die Cho, maar toch schokkend veel; tussen de tien en twintig, dacht ik. Ook zij hadden aan het eind zelfmoord gepleegd. En hadden ze niet aan een paar kinderen gevraagd of ze in God geloofden, en degenen die Ja zeiden doodgeschoten?

Een van die jongens had een opvallende naam gehad, die ik zelfs nog wist: Dylan Klebold. Ik herinnerde me ook een gedachte, die nu weer opkwam: dat dat ‘Dylan’ zijn ouders extra zielig maakte – je noemt je kind zo in de hoop dat hij iets van waarde zal voortbrengen. Had hij zich ook niet laten meeslepen door die ander? Die had juist een heel gewone naam, maar die wist ik niet meer. Er was ook iets met een groepje alternatievelingen waar ze bij hoorden, die in lange zwarte jassen rondliepen en die de schietpartij hadden aangekondigd op hun website – de Trenchcoat Mafia, ook dat wist ik nog.

Het meest bizarre detail was ik pas later te weten gekomen, door *Bowling for Columbine*, de anti-wapendocumentaire van Michael Moore. Vóór ze naar school gingen om hun schietpartij te houden en zelfmoord te plegen, waren ze gaan bowlen. Wat moest ik me daarbij voorstellen? Hielden ze zo van bowlen dat ze dat nog eenmaal hadden willen doen? Was het een manier geweest om moed te verzamelen, een ritueel? Hadden ze echt gespeeld; had het ze kunnen schelen wie er won?

Hun zelfmoord vond ik griezelig omdat het een dubbele zelfmoord was – na de waanzin van het doodschieten van die kinderen was er dus een moment van kalme overweging geweest: nu doen we het.

Over een motief kon ik me niets herinneren. Ik nam aan dat ze gepest waren en hun woede gekoeld hadden op willekeurigen, net als Cho. Maar die was gek, die voelde zich door alles en iedereen geminacht en uitgestoten, en hij had zich teruggetrokken in een ondoorbreekbaar zwijgen. Van Columbine stond me juist bij dat die jongens normaal waren, voor zover je normaal kunt zijn als je zoiets doet. Alleen al het feit dat ze met z'n tweeën waren: dan moest er een gedachtegang zijn geweest die ze allebei voor zinnig hielden.

Ik besloot eens iets over Columbine op te zoeken.

De jongen met de gewone naam heette Eric Harris. Hij was net achttien; Dylan Klebold was zeventienhalf. De schietpartij, die ze een jaar lang hadden voorbereid, was op dinsdag 20 april 1999, op Columbine High School in de voorstad Littleton van Denver. Ze begonnen tijdens de lunchpauze buiten met schieten; vermoordden daar twee kinderen; gingen de school in; schoten in een gang een leraar dood; gingen naar de bibliotheek en schoten daar tien kinderen dood. Ze lachten en joelden. Er was toen een kwartier voorbij; naast die dertien doden waren er eenentwintig gewonden. Daarna liepen ze nog een halfuur rond door de school, schietend en bommen gooiend, maar ze raakten niemand meer, al zaten er nog tweehonderd kinderen en stafleden slecht verstopt in lokalen en andere vertrekken. Ten slotte gingen ze terug naar de bibliotheek en pleegden daar zelfmoord. Met vijftien doden was Columbine de ergste schoolschietpartij ooit, in Amerika of waar dan ook.

In dat eerste stuk, het Wikipedia-artikel, stonden meteen al een paar verrassingen. Eric en Dylan waren niet die ochtend gaan bowlen; ze hadden één meisje gevraagd of ze in God geloofde, maar haar niet doodgeschoten toen ze Ja zei; de schietpartij was niet op internet aangekondigd; die Trenchcoat Mafia bestond wel, maar had er alleen zijdelings mee te maken. En vooral: wat ze deden was niet wat ze hadden willen doen – ze hadden de school willen opblazen, en honderden slachtoffers willen maken. Maar hun tijdbommen hadden het niet gedaan, en toen hadden ze zich beperkt tot wat bijzaak had moeten zijn, schieten.

Amerika schudde op zijn grondvesten. President Clinton hield een televisietoespraak; vicepresident Gore en minister van Justitie Reno bezochten Littleton; de begrafenis van Rachel Scott, het eerste slachtoffer, werd natio-

naal uitgezonden. Men was ontzet door de enormiteit, de onbegrijpelijkheid, het ongerijmde van die schietpartij, midden in Pleasantville, door twee intelligente jongens uit intacte, liefdevolle, hoogopgeleide gezinnen.

En nu hoort Columbine, samen met Pearl Harbor, de moord op Kennedy, de bomaanslag van Oklahoma City en 9/11, bij de grote schofferingen die Amerika zijn aangedaan. Met het verschil dat die andere daders van buiten kwamen of als on-Amerikaans konden worden gezien: Japanners, een duistere communist, overheidshaters, Arabieren. Columbine was een aanslag op de Amerikaanse Droom vanuit die droom zelf.

Zonder het meteen te beseffen had ik een goed moment gekozen om in Columbine geïnteresseerd te raken. Er was al veel over gepubliceerd en er was al veel materiaal vrijgegeven, maar pas in juli 2006 was dat gebeurd met de egodocumenten van Eric en Dylan: verhalen en opstellen voor school, agenda's, tekeningen, internetchats, mails en brieven, webpagina's en vooral: hun dagboeken. Ze hadden allebei tot kort voor de schietpartij een dagboek bijgehouden – Dylan twee jaar lang, Eric één jaar. De laatste maand hadden ze ook een gezamenlijk videodagboek gemaakt over hun voorbereidingen en inzichten, maar dat was bij de afsluiting van dit boek in januari 2012 nog niet vrijgegeven – er zijn wel beknopte tekstversies van.

Hoe meer ik me in Columbine verdiepte, hoe meer ik ontdekte dat vreemder was dan dat niet-gebeurde bowlen – en hoe duidelijker het me werd dat er geen simpel antwoord was op de vraag waarom ze het gedaan hadden. Ze roepen van alles over woede en wraak, natuurlijke selectie, het niet bestaan van Goed en Kwaad, het verlangen om zich in de dood met een geliefde te verenigen, de hersenloze massamens die het niet verdient te leven – maar het lijken rechtvaardigingen voor een drang die ze zelf ook niet echt begrijpen.

Een halfjaar voor de schietpartij, die hem dan al helder voor ogen staat, verplaatst Eric zich in de verbijstering die er zal zijn. 'Er zal wel iemand zeggen: "Wat haalden ze zich in hun hoofd?"' schrijft hij. Maar een antwoord geeft hij niet; hij verandert meteen van onderwerp en gaat verder over wát hij wil bereiken (zo veel mogelijk verwoesting) en hoe hij denkt dat aan te kunnen: door zijn gevoel uit te schakelen en zich voor te stellen dat de slachtoffers monsters en zombies zijn uit *Doom* – de gewelddadige videogame die Dylan en hij hartstochtelijk speelden.

Columbine was niet de eerste absurde massamoord, of de eerste schoolschietpartij, maar het is het oervoorbeeld geworden. Het leeft voort in boeken, films, songs, toneelstukken, games, op internet en tv, in nieuwe wetten,

religieuze bewegingen, herdenkingen, een monument, een anti-wapenlobby – en in nieuwe schietpartijen. De wens om net als Eric en Dylan te zijn heeft aan meer dan honderd scholieren en studenten het leven gekost, in Amerika en elders. Er is na 1999 nauwelijks nog een schietpartij op een school of een universiteit (of een vrijdeld plan daartoe) geweest waarbij de dader niet naar Columbine verwees – en anders deden de media dat wel. En die vertellen altijd dezelfde onjuistheden. Na de schietpartij van Alphen aan den Rijn van 9 april 2011 (door een dader die Eric en Dylan zijn helden noemde) schreven ook weer alle Nederlandse kranten over het meisje dat Ja had gezegd en daarom doodgeschoten was.

Op internet floreren de discussieforums en de verheerlijkingssites over Eric en Dylan ook na dertien jaar; de stroom fictie en non-fictie houdt aan en is internationaal. In 2004 was er een Nederlandse jeugdroman; in 2006 een Indonesische film; in 2007 een Franse documentaire en een Estse film; in 2009 een boek en een radiodocumentaire in Duitsland, een Poolse film, en twee boeken in Amerika, beide getiteld *Columbine*, van Jeff Kass en Dave Cullen, en beide bedoeld als standaardwerk.

Waarom zou ik daar nog iets aan toevoegen? Omdat de schrijver nu eenmaal schrijft over wat hem boeit, ook als een ander dat al heeft gedaan. Maar toch ook omdat het Columbine-boek dat er zou moeten zijn er nog niet was – een boek waarin de hele zaak gedetailleerd en nauwkeurig wordt verteld en geanalyseerd, zonder vooropgezet inzicht.

Dat boek heb ik geschreven – uitgaand van vooral de primaire bronnen die op internet te vinden zijn: de meer dan 26.000 pagina's van het politiedossier, de geschriften van de twee, de video's die ze voor school maakten, hun reclasseringsrapporten (iets meer dan een jaar voor de schietpartij waren ze bij een inbraakje gepakt), stukken in lokale kranten, verslagen van onderzoekscommissies.

Het verbaasde me hoeveel misvattingen (bij het algemene publiek, in de standaardwerken en zelfs in het politierapport) ik kon rechtzetten, hoeveel nieuws ik ontdekte, en hoe ver ik kwam bij het begrijpen van Columbine.

Op dinsdagochtend 20 april 1999, om ongeveer kwart over elf, reed Eric Harris in zijn Honda Prelude het terrein op van Columbine High School in Littleton. Twee meisjes die in hun eigen auto's wegreden, Kristi Epling en Alyssa Sechler, zagen hem. Het waren goede vriendinnen van hem en ze staken hun hand op en toeterden even; Eric wuifde terug en glimlachte.

Hij reed niet naar het parkeerterrein voor de *seniors* waar hij, als leerling van het hoogste jaar, een eigen plek had, maar naar dat voor de *juniors*, die van het jaar daaronder. Aan de rand zette hij zijn auto op de plek van iemand anders, vlak bij de zuidingang van de school.

Het vierde uur was net afgelopen en het vijfde begon – lunchpauze voor degenen die bij de 'A-lunch' waren ingedeeld. April was in Denver vaak een regenmaand en een paar dagen eerder had het zelfs gesneeuwd (in het aangrenzende Clement Park waren nog sneeuwplekken te zien), maar nu was het mooi weer, de eerste echt mooie dag van de lente. 'Vandaag is geen goede dag om op school te zijn' was die ochtend de Spreuk van de Dag op de schooltelevisie geweest; veel leerlingen droegen korte broeken, rokjes, T-shirts en aten hun lunch buiten, op bankjes en lage muurtjes bij bomen, of in het gras. Sommige seniors en juniors met een eigen auto gingen thuis lunchen, of in een fastfoodrestaurant in het Coalmine Shopping Center vlakbij, maar de meesten aten net als altijd in de kantine. Op het drukste moment van de A-lunch, tussen kwart over elf en tien voor halftwaalf, waren daar meestal zo'n vijfhonderd leerlingen en lag het er vol, op de tafeltjes, de stoelen en de grond, met tassen en rugzakken. Columbine was een grote school, met bijna tweeduizend leerlingen en honderdvijftig leraren en andere stafleden.

Een van degenen die Eric aan zagen komen rijden en uitstappen was zijn vriend Brooks Brown, die na het vierde uur naar buiten was gegaan om een sigaretje te roken. Al is 'vriend' een bedrieglijk woord – Brooks en Eric wáren bevriend geweest, maar hadden pas in januari een vete bijgelegd die bij-

na twee jaar had geduurd en waaraan vernielingen, doodsbedreigingen en de politie te pas waren gekomen.

Toen Brooks Eric zag, was hij verbaasd. Het was al vreemd dat Eric niet op zijn eigen plek parkeerde, en zelfs op het verkeerde terrein. Bovendien was Eric die ochtend niet op school gekomen; Brooks had hem niet gezien bij de uren die ze samen hadden, filosofie in het derde, en *Creative Writing* in het vierde. Op zich was dat spijbelen niets bijzonders; Eric spijbelde zo vaak. Net als hun beider vriend Dylan Klebold. En als Brooks zelf, trouwens. Dat Eric en Dylan allebei niet bij *Creative Writing* waren geweest was bijna normaal; die twee waren onafscheidelijk – als de een spijbelde, dan spijbelde de ander ook.

Maar twee uur spijbelen en dan toch nog op school komen? Dat was wel heel raar. En het was niet zomaar spijbelen geweest. Bij filosofie hadden ze een belangrijke toets gehad, over Chinese filosofie. En bij al zijn gespijbel was Eric een goede leerling die graag hoge cijfers haalde – en die toets was bepalend voor je eindcijfer. Door die te missen gooide je zo'n beetje alles weg wat je voor dat vak had gedaan. En dat in het eindexamenjaar.

Zodra Brooks Eric zag ging hij naar hem toe.

'Wat is er met jou aan de hand?' zei hij. 'Waar was je in het derde uur? We hadden een toets!'

Hij had dat op een plagerig-verwijtende, vriendschappelijke toon gezegd, en hij was verbaasd over de blik waarmee Eric terugkeek. Dat was niet de blik die hij had kunnen verwachten, waaruit een even vriendschappelijk 'Bemoei je met je eigen zaken' sprak. Eric lachte een honend lachje, alsof Brooks niet goed wijs was om zoiets te zeggen.

'Dat doet er niet meer toe,' zei hij.

Ze stonden even tegenover elkaar. Eric pakte een lichtblauwe sporttas van de achterbank en zette die op de grond. Brooks wist niet wat hij moest zeggen.

Eric keek hem even recht aan. 'Brooks, ik vind je nu weer aardig,' zei hij. 'Smeer 'm. Ga naar huis.' Het klonk indringend, maar er was ook een soort grinnikend leedvermaak in. Brooks kende die toon niet van hem. Eric was een rare, maar dit was anders. Het viel Brooks op dat hij zijn pet niet ophad – en die droeg hij altijd, achterstevoren; een pet van zijn favoriete band, de Duitse rockband KMFDM. Hij had een zwarte werkbroek aan met veel zakken, en een wit T-shirt.

Eric lette al niet meer op hem en pakte nog een tas van de achterbank. Brooks bleef nog even staan, van zijn stuk gebracht. Er was iets in Eric wat

hem bang maakte. Het was geen jongen om mee te spotten. Brooks wist dat hij bommen maakte; Eric zei vaak dat hij niet kon wachten tot hij achttien was, dan kon hij legaal vuurwapens kopen. En sinds een paar dagen was hij achttien.

‘O, nou ja, laat ook maar,’ zei Brooks. Hij had het gevoel dat er iets heel erg niet klopte – en dat hij inderdaad maar beter weg kon wezen. En hij liep weg, het schoolterrein af, de brede South Pierce Street op waaraan de school lag.

Vlak na Eric was Dylan Klebold in zijn oude zwarte BMW het schoolterrein op gereden – wel erg hard, vond iemand. Een goede vriend, Chad Laughlin, die net wilde wegrijden moest voor hem remmen en even achteruit om een botsing te vermijden. Hij stak zijn middelvinger op, zag toen dat het Dylan was, en maakte een verontschuldigend gebaar. Dylan keek terug met een blik die Chad later interpreteerde als: Goed dat je weggaat.

Dylan reed naar het parkeerterrein voor de seniors waar hij net als Eric een vaste plek had, maar ook hij zette zijn auto op de plek van iemand anders, bij de zijkant van de kantine, honderd meter van Eric's auto.

Dylan was geheel in het zwart gekleed; zwarte trenchcoat tot op de enkels, zwarte werkbroek met de pijpen in zijn legerkistjes gestopt, en zoals altijd had hij zijn pet op van de Boston Red Sox, zijn favoriete honkbalploeg – achterstevoren, met aan de voorkant het logo, een grote B. Het was een pet zonder verstelband, zodat het eruitzag als een zwarte badmuts, waar zijn lange warrige rossig-blonde haar naar alle kanten onder vandaan stak.

Zodra Brooks hem alleen liet ging Eric weer in zijn auto zitten. Daar deed hij wat hij een paar keer geoefend had: hij gordde een zelfgemaakt tuig om voor zijn karabijn en munitie, deed een rugzak om en trok daaroverheen zijn trenchcoat aan. Die was hij de laatste maanden vaker gaan dragen; tot dan was hij meestal onopvallend gekleed geweest. Die zware lange trenchcoats hadden vreemd kunnen lijken met het mooie weer, maar ze waren het onderscheidingssteken van het groepje waar Eric en Dylan zo'n beetje bij hoorden, de Trenchcoat Mafia. Dylan droeg die jas bijna altijd, al stikte hij erin. Men was er op school aan gewend.

Van hun auto's liepen Eric en Dylan in de richting van de zuidingang. Eric droeg een zwarte tas die vol en zwaar leek; iemand zag hem een beetje scheef lopen, een ander hoe hij die tas met twee handen vasthield. Toen hij de toegangsweg van de parkeerterreinen overstak moest Autumn Hettinger in haar auto voor hem remmen. Ze herkende hem en glimlachte met



een gebaar: Hé Eric, ga je gang. Net als Brooks was ze verbaasd hem te zien; ook zij had hem in het derde uur gemist bij die filosofietoets. Ze zag een grote bult op zijn rug, alsof hij onder zijn trenchcoat een rugzak droeg.

Ook Dylans trenchcoat zag er bultig uit; bij allebei leek het alsof ze drie lagen kleren over elkaar aanhadden, of er grote riemtassen of andere tassen onder droegen. Dylan liep met zijn handen in zijn zakken, zijn armen tegen zijn zij gedrukt, als om zijn jas goed dicht te houden.

Bij de ingang kwamen ze bij elkaar. Ze gingen de school in, liepen door de korte gang naar de rumoerige kantine, en zetten daar ieder een tas neer. Aan de andere kant van de kantine, bij de lerarenkamer, gingen ze weer naar buiten, Eric als eerste.

In elk van die tassen, die nu bij twee pilaren stonden, zaten een twintig-ponds propaanfles, zakken met glasscherven en spijkers, flessen benzine, een staafbom, vuurwerk, en een wekker die op een paar minuten later was afgesteld. Dan zou het in de kantine, zoals Eric na uitgebreide waarnemingen had vastgesteld, het drukst zijn. Ze vertrouwden erop dat die tassen tussen de honderden andere tassen en rugzakken die daar altijd rondslingerden niet zouden opvallen.

De bedoeling was dat er niet alleen een paar honderd doden zouden vallen door de explosies van de propaanflessen zelf, maar ook dat de pilaren het zouden begeven en dat de schoolbibliotheek, recht boven de kantine, in de vuurzee zou neerkomen, wat voor nog meer doden zou zorgen. De overlevenden zouden uit de resten van de kantine wegvlugten, de parkeerplaatsen op – waar, een minuut na de eerste explosies, tijdbommen zouden afgaan in Erics en Dylans auto's.

Zelf zouden ze na de eerste explosies de bovenlaag van de school in gaan en daar mensen doodschieten. Als de politie kwam zou daarmee een vuurgevecht ontstaan, en daarbij zouden ze omkomen. Als dat niet gebeurde zouden ze zelfmoord plegen met hun vuurwapens of bommen.

Los van elkaar – eerst Eric, dan Dylan – liepen ze over de buitentrapp omhoog naar de westingang.

De school was tegen een helling aan gebouwd en bestond uit twee lagen. Vanaf het seniorparkeerterrein glooide een grasveld omhoog, met langs de kantine een betonnen pad dat bij de lerarenkamer overging in een stenen trap langs de bibliotheek op de bovenlaag. Bovenaan splitste het pad zich: naar links voerde het naar het honkbalveld en het voetbalveld waar wat jongens een balletje aan het trappen waren; rechts, tussen twee schrale grasstroken, was een kort stukje naar de dubbele glazen deuren van de

westingang – daar zaten een jongen en een meisje te eten en te praten.

Een paar meter van hen vandaan bleef Eric staan bij een boompje. Hij zette een sporttas neer, trok een handschoen aan met afgeknipte vingertoppen en wachtte, geleund tegen de ketting van een hek, op Dylan. Die was er even later ook; ook hij zette een tas op de grond. Aan zijn linkerhand (hij was links) had hij de andere handschoen, ook met afgeknipte vingertoppen.

De zakken van Eric's werkbroek zaten vol met munitie en kleine bommen; behalve de karabijn in het tuig onder zijn trenchcoat had hij in zijn sporttas een afgezaagd hagelgeweer en explosieven. In zijn rugzak zaten nog meer explosieven. Dylan droeg, aan een schouderband onder zijn trenchcoat, een halfautomatisch machinepistool en net als Eric had hij in zijn rugzak, broekzakken en losse zakken munitie en explosieven. In zijn tas zaten een afgezaagd dubbelloops-hagelgeweer en kleine bommen.

In totaal hadden ze negenentachtig zelfgemaakte explosieven bij zich – staaftbommen van uiteenlopende grootte met bukskogeltjes en spijkers als shrapnel, molotovcocktails, en kleine koolzuurbommen die ze *crickets* noemden. Daarnaast hadden ze samen vier gevechtsmessen, en allebei hadden ze met tape aan een pols (Eric links, Dylan rechts) een strijklak bevestigd voor de lucifers die bij sommige van hun staaftbommen als lont uit de uiteinden staken.

Even stonden ze daar naast elkaar – de ongekamde en ongeschoren, lange Dylan (hij was 1 meter 91) en de kortgeknipte Eric die met zijn 1,74 een halve kop kleiner was; beiden geheel in het zwart. Het was het hoogste punt van het schoolterrein. Onder zich hadden ze het seniorparkeerterrein, de stenen trap, het pad langs de kantine, rechts de grasheuvel en de sportvelden – en links, vlakbij, de westingang naar de bovenlaag van de school.

Ze wachtten op het in de lucht vliegen van de kantine – maar er gebeurde niets. De bommen gingen niet af. En ook de bommen in hun auto's, die een minuut later hadden moeten ontploffen, deden het niet.

Door de glazen deuren kwamen twee meisjes naar buiten, Janine Roberts en Patrice Doyle. Ze zagen de jongen en het meisje die naast het pad in het gras zaten, en iets verder Eric en Dylan bij het boompje. Ze kenden ze vaag; ze glimlachten en zeiden 'Hi', en Eric en Dylan groetten terug.

Terwijl Janine en Patrice de trap begonnen af te dalen, knikten Eric en Dylan naar elkaar. Ze ritsten hun tassen open, en Eric pakte zijn hagelgeweer en Dylan zijn dubbelloops. Het was iets na tien voor halftwaalf.

'Go go!' riep Eric.